

Oslo 28.03.2019

Innspill til ny Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023

Norsk Bibliotekforening kommer her med skriftlige innspill til temaene Barn og unge og Formidling. Innspill for temaene Digitalt innhold og Infrastruktur vil bli tatt opp på innspillsverkstedene.

Program for utvikling av barne- og ungdomsbibliotek

- Barn og unge er lite omtalt i bibliotekstrategien fra 2015. Den nye strategien bør derfor ha et tydeligere ambisjonsnivå for barn og unges bibliotektilbud. Norsk kulturpolitikk for barn har vært konsentrert om Kulturskolen og Den kulturelle skolesekken. Det er to store, tunge og viktige aktører, som begge har til felles at de er voksenstyrte, organiserte og med et pedagogisk formål. Folkebibliotek er en annen arena hvor deltakelsen er mer preget av fri vilje og egne valg av aktiviteter. Folkebiblioteket er en prestasjonsfri arena. Folkebibliotekene bidrar til å bygge ned sosiale skiller mellom barn ved å la alle få del i kultur og medier som er relevante, og som de kan lære seg å mestre. Norsk Bibliotekforening foreslår at strategien legger opp til et eget program for bibliotekutvikling for barn og unge som også undersøker konstruktive samspillmodeller mellom Kulturskolen, Den kulturelle skolesekken og andre aktører som henvender seg til barn og unge.
- Det bør også utvikles et felles norsk barnebibliotek på nett. Danmark og Sverige har satset på velutvikla barnebibliotek på nett, hvor man formidler litteratur, hvor barn aktivt skaper innhold, med en spørretjeneste som bibliotekansatte svarer på. Se: Barnensbibliotek.se og Biblo.dk.

K-fondbøker og e-bøker

- Formålet med innkjøpsordningen er at det skal bli utgitt, spredt og lest ny norsk og oversatt skjønnlitteratur og sakprosa. Bibliotekene er distribusjonskanal for ordningen. Denne litteraturen må også formidles for å nå ut til leserne og være en motvekt til den bestselgerdominansen vi ofte ser hos bokhandlere og i media. Vi er forskjellige typer lesere og vi trenger forskjellige bøker for å trigge vår leselyst. Kulturrådet har i dag ikke mandat når det gjelder formidling av disse bøkene, kun ansvar for innkjøp og distribusjon. Det må legges et formidlingsansvar til K-fondbøkene.
- Det faktiske tilbudet av e-bøker til barn er dårlig. Av totalt 1550 innkjøpte titler i innkjøpsordningen for barn og unge utgjør andelen e-bøker kun 5%, dvs. 70 lisenser. Norsk Bibliotekforening mener at innkjøp av barne- og ungdomslitteratur til innkjøpsordningen må økes, spesielt innkjøp av lisenser til e-bøker.
- Ny nasjonal bibliotekstrategi må også ha en løsning for innkjøp og utlån av e-lydbøker i bibliotek.

Oppgavefordeling og samhandling på tvers av forvaltningsnivåene

- En ny bibliotekstrategi må synliggjøre alle Nasjonalbibliotekets ansvarsområder: folke-, skole- og fagbibliotek. Bibliotek er et fagfelt, et profesjonsfelt, et forskningsfelt. Strategien må klargjøre hvordan departementene som har ansvar for de ulike typene av bibliotek skal samhandle og samarbeide. Strategien bør ha som mål at bibliotekene utvikler modeller for samhandling som sikrer en bedre oppfyllelse av bibliotekenes mandat.
- En oppgavefordeling og samhandling mellom forvaltningsnivåene må presiseres i strategien, slik at oppdrag og styringsdokumenter henger sammen. Et mer etablert og forpliktende samarbeid mellom forvaltningsnivåene vil ha større effekt og styrke bibliotekfeltet. Et tydelig uttalt mål i regionreformen er de nye regionenes samfunnsutviklerrolle. Regionene og kommunenes lokale kunnskap og kompetanse må utnyttes til å gjennomføre utvikling og en statlig bibliotekpolitikk på lokalt nivå.
- Kommunereformen vil kunne føre til større forskjeller på små og store kommuner. Til tross for kommunal selvråderett bør den statlige bibliotekpolitikken si noe om forventningene til alle kommunale bibliotek.

Økte økonomiske midler til bibliotek

- Norsk Bibliotekforening foreslår økte tippemidler til prosjekt og utviklingsmidler for bibliotek. Norske bibliotek er i en rivende utvikling og har vist at de tilpasser seg utfordringer og utviklingen i samfunnet. Økte prosjekt- og utviklingsmidler må komme mindre bibliotek til gode.
- Folkebibliotek som uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt er vel etablert og en suksess. Det viser antall arrangement på bibliotek. Finansieringen er i stor grad basert på ekstern prosjektstøtte, noe som begrenser langsiktig og god programmering. En større del av denne programmeringen må sikres gjennom bibliotekenes faste drift og strategien må iverksette tiltak som sikrer en slik utvikling.

Bibliotek som kunnskapsinstitusjon

- Norsk Bibliotekforening mener det er viktig at bibliotekets oppgave om å fremme opplysning, utdanning og biblioteket som kunnskapsinstitusjon får fokus i den nye bibliotekstrategien.

Skolebibliotek

- Skolebibliotek i grunnskolen og videregående skole skal støtte elevene i å nå målene som ligger i læreplanene og kan ikke skilles fra planverket for skolen og skolens opplæringsprinsipper. Dette viser hvordan skolebibliotekenes oppdrag er grunnleggende ulikt folkebibliotekenes.
- Utviklingen av skolebibliotek må gjøres av biblioteksektoren selv, men i samarbeid med skoleverket. Ulike studier viser at et av de grunnleggende problemene for skolebibliotek er dårlig kompetanse om skolebibliotek hos skoleledelsen og lærere. Kompetansen skoleledelsen og lærerne har om skolebibliotek bør derfor styrkes i ny Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023.

Nye modeller for drift av bibliotek og samarbeidspartnere

- Bibliotekene må selv være en viktig bidragsyter til utviklingen av nye modeller for egen drift. Norsk Bibliotekforening foreslår at prosjekt- og utviklingsmidler benyttes til å se på ulike driftsmuligheter og typer av samarbeid med ulike andre aktører.
- Folkebibliotek og skolebibliotek har ulike oppgaver og tjener ulike grupper. For at kombinasjonsbibliotek som driftsmodell skal kunne tilby komplette folkebibliotekstjenester og samtidig være gode skolebibliotek er det viktig at kriterier som ivaretar begge delene oppfylles som blant annet beliggenhet, tilgjengelighet, størrelse og ansattes kompetanse.